

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Білім берудегі жаңа инновациялық тәсілдер

ЖАРИЯЛАНДЫ
24.05.2022СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/121774/

Қазіргі жаңа инновациялық тәсілдер дегеніміз не? Бұл жаңа білім беру технологиялары: ақпараттық-коммуникациялық, интернет-технологиялар, белсенділік технологиялары, ойын, құзыреттілік, интеграциялық пәнаралық бағдарламалар, білім беру нәтижесін бағалау әдістері. Бұл федералды мемлекеттік жалпы білім беру стандартына сәйкес сабақ және сабақтан тыс жұмыстар. Менің ойымша, оқытудың инновациялық тәсілдері, ең алдымен, мұғалімнің сабақ беруіне және студенттің немесе оқушының тез қабылдап алуына байланысты. Инновация-бұл жаңа көзқарастар мен міндеттері бар, заманауи технологияларды, әдістерді, тәсілдерді біліп қана қоймай, оларды тез өзгеретін әлемде қолдану қажеттілігін сезіндіреді.

Шын мәнінде, білім беру орталықтарында ең маңызды мәселе — бұл білім беру және балалардың ынтасын құртып, олардан тек қана оқымысты адамды шығару. Осы себептен балалар үлкен өмірге қадам басқан кезде, шынайы қиындықтарға дайын болмай шығады.

Бүгінгі таңда білім беру саласында үлкен өзгерістер байқалмайды, өйткені олар бұрынғы білім беру форматын қолдануда. Әлемде бүкіл білім беру жүйесі маңызды болған кезде ғана көркемдік білім беруден бас тартады. Білімге қатты көңіл бөлінгендіктен, өнер әрдайым артта қалады, көптеген адамдар өнерге қатты назар аудармайды себебі, олар тек білім беру жүйесі үшін маңызды деп санайтын тақырыптарға қарайды. Білім беру орталықтарында химиялық немесе биологиялық, математикалық салаларды арнайы қолданатын әдіс технологиялары болуы мүмкін, бұл білімнің ұзақ уақыт бойы өзгеріссіз қалуына себеп болып табылады. Сондықтан дамыған елдерден келген оқушылар өздерінің шығармашылық және инновациялық дағдыларын жақсы көрсете алады. Егер Қазақстан әлі де ғылыми-техникалық революцияның бұзылған кезеңінде жүрсе, білім беру жүйесінде қандай инвестициялар туралы айтуға болады? Инновациялық тәсілдерді енгізу орны да маңызды, оның нәтижесі сапалы жақсы болуы тиіс. Мысалы, жақсы материалдық-техникалық базасы бар, дамып келе жатқан ортаны жақсы жабдықтайтын, меценаттардың жеке қаражатынан материалдық көмек алатын білім беру мекемесінде инновациялық қызметті енгізу арқылы, әрине,

сапалы жақсартуға қол жеткізуге болады. Бірақ мұндай білім беру мекемелері аз, қазіргі уақытта көптеген ұйымдар өз күштерімен «өмір сүруге» тырысуда.

Инновациялық процесті сапалы жүзеге асыру үшін мұғалімдердің инновациялық қызметке дайындығы үлкен маңызға ие. Бұл үшін Қазақстандағы инновациялық және дамып келе жатқан білім беруді жобалауға байланысты ғылыми жобалар мен бағдарламаларға мемлекеттік және қоғамдық қолдау қажет. Бүгінгі таңда педагогтар семинарларда белсенді қатысады, тағылымдама, эксперименттік алаңдар, мектеп-зертханалар жұмысы аясында педагогикалық оқудан өтеді. Инновациялық қызметпен айналысу, инновациялық белсенділікті дамыту, маңызды, жаңа, назар аударуға тұрарлық нәрсе жасау арқылы мұғалім шығармашылық тұлға ретінде дамиды.

Мұғалімнің кәсіби стандарты бірқатар нақты білім мен дағдыларға ие болуды міндеттейді. Қазіргі кезде мұғалім, балаларда мәдениет, мораль туралы жалпыадамзаттық идеяларды қалыптастыра алуы керек. Баланың айналасындағы әлемнің дұрыс бейнесін қалыптастыруға көмектесу және ондағы орнын дұрыс анықтауға жәрдемдесу. Олар үлкен немесе аз ұтқырлықпен, табандылықпен, тиімділікпен сипатталады. Сабаққа дайындалу барысында оқушының негізгі мақсаты: әр бала үшін сабақтың түсінікті және қызықты болуы. Қазіргі өмірді ұялы телефонсыз, компьютерсіз, интернетсіз елестету мүмкін емес. Мұғалімнің жұмысына ақпараттық-коммуникациялық технологиялар көмекке келеді. Балалар интерактивті тақтада әр түрлі материалдар ұсынылған, жарқын, анимациялық, дыбыспен орындалатын сабақтарға үлкен қуанышпен және қызығушылықпен жауап береді. Осыған байланысты ұсынылған білімді түсіну және игеру тиімдірек болады.

Заманауи АКТ құралдары (компьютер, интерактивті тақта, сабақ бағдарламалары, интернет және т.б.) дыбыстық эффектілер, анимациялар, фотосуреттер, жарқын иллюстрациялар сабақты қызықты әрі ашық қылып өткізуге көмектеседі. Интерактивті тақта-бұл оқушы үшін жаңа, қызықты, жиі танымдық әлемге терезе. Оқушылардың бейімділіктерін, қызығушылықтарын біле отырып, кейде көп уақытты қажет ететін мультимедиялық презентациялар жасалынады. Бірақ мұғалім баланың ынталы көздерін, жаңа білімге деген қызығушылығын және ең бастысы оларды игерудің нәтижесін көргенде, барлық қиындықтар бірден ұмытылады. Бұл оқушы үшін жаңа, зерттелмеген, кейде ертегі білім әлемін құра алатын және сонымен бірге ол үшін жаңа технологиялар еліне жолсерік бола алатын, оған уақытты сақтауға көмектесетін, баланың ақпараттық мәдениетінің негіздерін қалыптастыратын көмекшісі секілді. Жобалық іс-әрекет оқушының танымдық қызығушылығын дамытады, көкжиегін кеңейтеді, коммуникативті, оқу және танымдық құзіреттіліктерін қалыптастырады. Қазіргі таңда мектептер мен университеттердегі білім беру инновациялық тәсілдері өз нәтижелерін көрсетуде. Инновациялық технологиялар мен әдістерді шебер қолдану жалпы білім беру процесінің тиімділігі мен сапасын арттырудың қуатты факторына айналуға.

Қазақстанда инновацияны және оның тәсілдерін түгелдей енгізу орны маңызды, оның нәтижесі сапалы, жақсы болуы керек. Мысалы, жақсы материалдық-техникалық базасы бар, дамып келе жатқан, жақсы жабдықтайтын, меценаттардың жеке қаражатынан материалдық көмек алатын білім беру мекемесінде инновациялық қызметті енгізу арқылы, әрине, сапалы жақсартуға қол жеткізуге болады. Бірақ мұндай білім беру мекемелері Қазақстанда аз, қазіргі уақытта көптеген ұйымдар өз күштерімен «өмір сүруге» тырысуда. Инновациялық процесті сапалы жүзеге асыру үшін мұғалімдердің инновациялық қызметке дайындығы үлкен маңызға ие. Бұл үшін Қазақстанда инновациялық және дамып келе жатқан білім беру орталарын жобалауға байланысты ғылыми жобалар мен бағдарламаларды мемлекет және қоғам қолдауы қажет. Бүгінгі таңда педагогтар семинарларда белсенді оқиды, тағылымдама, эксперименттік алаңдар, мектеп-зертханалар жұмысы аясында педагогикалық оқудан өтеді. Инновациялық қызметпен айналысу, инновациялық белсенділікті дамыту, маңызды. Жаңа, назар аударуға тұрарлық нәрсе жасау арқылы мұғалім шығармашылық тұлға ретінде дамиды.

Инновацияны анықтаудың жаңа тәсілдері, ең алдымен, әлеуметтану мен педагогикада пайда болады. Білім беру әлеуметтануында инновациялық процестер 1960 жылдары зерттеле бастады. 1980 жылдардың ортасында білім беру жүйесіндегі инновацияның әртүрлі нысандары туралы кең зерттеулер жүргізілді. Бастапқыда білім беру әлеуметтануында инновация дәстүрлерге қарсы тұра берді. «Дәстүр» ұғымы ұрпақтар жинаған тәжірибені білдіреді. Бірнеше рет тәжірибеде сыналды және өзі тәжірибеге айналды. Біздің бүкіл өміріміз дәстүрлерге толы: мысалы, туған күн, шіркеу рәсімдері, отбасылық дәстүрлер. Білім алу процесі, шын мәнінде, дәстүр болып табылады. Содан кейін өмірлік шындықпен берілген объективті қажеттілік. Осыған байланысты дәстүр кез – келген құрылымның ажырамас элементі екені анық. Ал инновациялар. В. И. Солодовниковтың пікірінше, олар белгілі бір дәстүрлер негізінде жүзеге асырылады. Ол белгілі бір инвариантты сипаттамалардың негізінде қалыптасады.

Инновацияның не екенін нақты түсіну үшін инновацияның тұжырымдамалық кеңістігін және тәсілдерін талдап, білу қажет. «Инновация» және «жаңалық» ұғымдары арасындағы тұжырымдамалық кеңістіктің айырмашылығы неде? Солодовников В.И. инновацияны жаңалықтан ажыратып, олардың ұқсастығын жоққа шығарып және инновацияны жаңашылдық, іске асыру, енгізу процесі ретінде анықтап, сонымен бірге бұл инновацияны пәнге емес, белгілі бір әлеуметтік тәжірибеге айналдыру қызметі екені жайлы айтып кеткен. Сонымен қатар, егер қызмет қысқа мерзімді болса, жүйелік сипатта болмаса, белгілі бір жүйенің жеке элементтерін ғана жаңарту өз міндетін қояды, содан кейін бұл жаңалық деп аталады. Бірақ, егер қызметтің нәтижесі бүкіл жүйенің дамуы болса, онда біз инновациямен айналысамыз. Мысалы, мектепте (балабақшада) жаңа мереке – бұл жаңалық, бірақ гимназиялардың, лицейлердің, колледждердің пайда

болуы инновация болып табылады, онда жаңа кезеңде білім беруді дамытудағы орнын түсіну өзекті болып табылады. Бұл тұрғыда инновация ғылыми шығармашылық саласындағы қызметпен салыстыруға болмайтын қызмет ретінде сипатталады. Қолданыстағы дәстүрмен салыстырғанда оның айтарлықтай өзгеруіне әкелетін кез-келген әрекетті инновациялық деп санауға болады. Инновациялық қызмет-бұл дәстүрлі нормалардың жаңа әлеуметтік тұжырымдамаларына сәйкес келмеуінен туындаған кешенді мәселені шешуге бағытталған қызмет. Инновацияны түсіну үшін негізгі қызметтерін жүзеге асырып, инновациялық тәжірибесін өткізгеннен кейін ғана, қызмет инновацияға айналатынын білу қажет.

Қазақстан өмірінің қазіргі кезеңіндегі білімнің басты мәні-даму-білімнің құндылығы мен қағидасы . «Инновациялық білім» — бұл өзін-өзі дамытуға қабілетті және оның барлық қатысушыларының толыққанды дамуына жағдай жасайтын білім, демек, «инновациялық білім» — дамып келе жатқан білім. Біздің білім беру орталықтары үшін инновация-бұл жаңа сапалы оқытуға көшу, бұл оқушылардың білім сапасын бағалаудың барлық заманауи әдістерін қолдану. Ол үшін біздің оқушыларымыздың білімін, іскерлігін, дағдылары мен құзыреттерін қадағалау мен түзетудің заманауи әзірлемелерін — сапа мониторингін пайдалану қажет. Білім алушыға бағытталған мақсат қоюдың жаңа нысандары, сабақтардың технологиялық карталары, Оқу және практикалық сабақтардың дәстүрлі емес нысандары мен әдістері және т. б.

Жалпы, инновациялық тәсілдерді қолдану, оқушылардың білімі мен дағдыларының сапасын арттыруға ықпал етеді, ал шығармашылық тәсіл мұғалімге заманауи компьютерлік білім беру технологиялары ұсынатын бай құралдарды өз жұмысында барынша тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Жыл сайын мұғалімнің қызметіндегі ақпараттық технологиялардың рөлі арта түседі деп санаймын. Білім беру орталықтарында заманауи, әлемдік кеңістікте бағдарлай алатын оқушыларды, студенттерді дайындау керек. Әрине, оқыту барысында әртүрлі техникалық құралдарға жүгіну кезінде туындайтын мәселелер пайда болады. Ең алдымен, бұл мекемеге бөлінетін қаржы жағына қатысты. Өкінішке орай, Қазақстандағы кейбір білім беру орталықтарында заманауи техникалық құралдар әлеуетін толық пайдалану қымбат болып, қуатты жабдыққа ие бола алмайды. Ең бастысы- барлығымыз болашақта шет тілдерін оқытудың формалары мен әдістеріне ғана тоқталмай, сонымен бірге білім берудегі жаңа деңгейге көтеретін инновациялық тәсілдер мен монументалды технологияларды зерттеп, үйрену.

Қазақстанның болашақ білім беру инновациялық тәжірибелерін енгізу үшін қажетті ресурстық база бар. Өзгерістердің нақты мысалдарына тоқтала кетсек:

- 12 жылдық білім беруге көшу жоспарлануда;
- Мектептерде e-learning жүйесі ішінара енгізілді;

- Мұғалімдерге ақы төлеуді жан басына қаржыландыру енгізілуде;
- Мектептерді заманауи ақпараттық құралдармен жабдықтау және жаңарту;
- Жаңа мектептер салу;
- Қазақстанның көптілді тұлғаны тәрбиелеуге бағдарлануы;
- Ұлттық бірыңғай тестілеу және оқу жетістіктерін сырттай бағалау біздің оқушыларымыздың білім сапасын бағалау жүйесі ретінде.

Еліміздің экономикасы мен өмірінде болып жатқан өзгерістер бізді мұғалімдерді оқыту мен оқытудағы тәсілдердің өзгеруі туралы ойлануға мәжбүр етеді. Оқушылардың сабаққа шығармашылық көзқарасын ынталандыру дамушы елдерді алға жылжытуда маңызды қадам болып табылады, өйткені олардың студенттері өмірде жетістікке жетуге және сол арқылы өз еліне көмектесуге көбірек мүмкіндіктерге ие болады.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.